

คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติที่มีใบอนุญาตทำงาน : กรณีศึกษา จังหวัดชลบุรี

ชื่อย่อ: หอสมุดแห่งชาติ
มหาดไทย

ธีระพงษ์ ฐิริปาณิก

๑๓ ม.ค. ๒๕๔๖

171030

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม ๒๕๔๖

ISBN 974-352-402-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์)

..... กรรมการ

(ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์)

..... กรรมการ

(ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ เจริญเลิศ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. คีตวิทย์ รัตน)

..... กรรมการ

(ดร. พิสมัย หอมจำปา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 17 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ เจริญเลิศ ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรีกษา ให้ความถูกต้องชัดเจนทางวิชาการ ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งเสนอข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์แล ศิสทวิทย์รัตน์ และดร. พิศมัย หอมจำปาที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาผลงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและขอกราบขอบพระคุณ ดร. พิชาย รัตนดิถ ฦ ภูเก็ด และคุณบุญสนอง มีพงษ์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณ คุณสุภาวดี ดันเจริญผล คุณสุวัฒน์ บุญตา และ พ.จ.อ. สาคร โพธิ์คำ ตลอดจนผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านและแรงงานต่างชาติทุกคน ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลอันมีค่าจนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงได้

ขอกราบขอบพระคุณ พี่สุชาติ และพี่รุ่งอรุณ สกุลมาลัยทอง ที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาจนมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนและให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาต่อจนสำเร็จ ขอขอบคุณคุณชลธิชา เป้นจันทร์ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณพี่ขวัญชัย สิงห์ พี่ยุทธชัย ป้องหมู่ พี่กมลมาศ ชมบ้านแผลว และชาญวุฒิ กิตติกาญจนา ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ รวมทั้งขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ และญาติมิตรทุกคนที่คอยเป็นห่วงและเฝ้าตามผู้วิจัยอยู่เสมอเมื่อเจอกันว่า “เมื่อไหร่จะจบซักที”

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณแต่ บิดา มารดา และบูรพาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่มีส่วนในการประสิทธิ์ประสาทวิทยาการและวิชาความรู้ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ธีระพงษ์ ภูริปานิก

43911983 : สาขาวิชานโยบายสาธารณะ; รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน / แรงงานต่างชาติ

ธีระพงษ์ ฐิริปาณิก : คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติที่มีใบอนุญาตทำงาน : กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี (QUALITY OF WORK LIFE OF FOREIGN LABORS WITH WORK PERMIT: A CASE STUDY IN CHONBURI PROVINCE.) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, Ph.D., ดร.ชัยนต์ ประดิษฐศิลป์, ร.ค., 137 หน้า ISBN 974-352-402-9

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติและศึกษาบทบาทของแรงงานต่างชาติในการจัดการกับปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน การเก็บข้อมูลจะใช้วิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษพบว่า ในภาพรวมแรงงานต่างชาติมีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเอง ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน และด้านสวัสดิการที่ได้รับ ยกเว้นในด้านการยอมรับทางสังคมที่มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานที่สูง และด้านการมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานที่ค่อนข้างต่ำ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติไม่แตกต่างกันตามเพศ และอายุ แต่จะแตกต่างกันตามสถานภาพการสมรส ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาการทำงานในจังหวัดชลบุรี ประเภทของกิจการ และอัตรารายได้ต่อเดือน

ส่วนวิธีการจัดการกับปัญหาแรงงานต่างชาติจะมีวิธีการจัดการกับปัญหาแตกต่างกันไปตามลักษณะหรือสภาพปัญหาและความสามารถของแต่ละบุคคล บางปัญหาอยู่ในวิสัยที่พอจะป้องกันและแก้ไขได้ แต่ยังคงมีหลายปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ ทางออก คือ พยายามปรับตัว ทำใจให้ยอมรับสภาพเพื่อลดความเครียดและคับข้องใจ อดทน อดกลั้นเพื่อทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ

43911983 : MAJOR PUBLIC POLICY; MPA. (PUBLIC ADMINISTRATION)

KEYWORD : QUALITY OF WORK LIFE / FOREIGN LABORS

TEERAPONG PURIPANIK : QUALITY OF WORK LIFE OF FOREIGN LABORS
WITH WORK PERMIT: A CASE STUDY IN CHONBURI PROVINCE. THESIS ADVISORS :
SAMRIT YODSOMSAK, Ph.D. AND CHAIYON PRADITSIL, Ph.D., 137 p. ISBN 974-352-
402-9

The objectives of this study are: studying the quality of work life level of foreign labors, study the factors that relate to quality of work life and the foreign labors' role in trouble management that effects to quality of work life. Data for the study were collected through , quantitative and qualitative questionnaires, in-depth interview and focused group discussion.

The findings of the study were as follows;

Total working life of foreign labors was found of being quite a high level, the same as enough and fair incoming, safety and good sanitation working status, the change for development themselves, security in working and benefits except for the social recognition which was-found of being at the high level and the participation in the organization which was found of being quite low.

The factor that related to the working life quality tested by the hypothesis was found that, the quality of working life of foreign labors was not different by sex and age, but it was different by married status, domicile, working duration in Chonburi province, business type and monthly income rate.

For management methods with the troubles, foreign labors had varying methods according to the types or conditions of trouble and individual's ability. Some trouble could beprotected and solved. Yet there still were many that could not be solved. The resolution was to try to adjust themselves and accept the status quo in order to reduce tension and oppression. Patience and toleration were some other means that could bring success.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	7
ขอบเขตการศึกษา	7
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	8
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องการอพยพแรงงานระหว่างประเทศ.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
3 วิธีการดำเนินการศึกษา	49
การศึกษาเชิงปริมาณ	49
การศึกษาเชิงคุณภาพ	57

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา	59
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	59
ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง	69
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน	85
การจัดการกับปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน	100
5 สรุป และข้อเสนอแนะ	105
สรุปผลการศึกษา	105
การอภิปรายผลการศึกษา	107
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	123
ภาคผนวก ก	124
ภาคผนวก ข	130
ประวัติย่อของผู้วิจัย	137

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนแรงงานต่างชาติที่ลงทะเบียนขอใบอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2540-2544	4
2 จำนวนแรงงานต่างชาติมาลงทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตทำงานในภาคตะวันออก ปี พ.ศ. 2544	4
3 จำนวนแรงงานต่างชาติที่มาลงทะเบียนจำแนกตามอำเภอ.....	5
4 จำนวนแรงงานต่างชาติที่มาลงทะเบียนจำแนกตามประเภทกิจการ ปี พ.ศ. 2544	5
5 กลุ่มตัวอย่างระดับอำเภอในจังหวัดชลบุรี.....	51
6 กลุ่มตัวอย่างระดับตำบลในอำเภอสัตหีบ.....	51
7 กลุ่มตัวอย่างระดับตำบลในอำเภอศรีราชา.....	52
8 กลุ่มตัวอย่างระดับตำบลในอำเภอบ่อทอง.....	52
9 กลุ่มตัวอย่างระดับอาชีพในอำเภอสัตหีบ.....	53
10 กลุ่มตัวอย่างระดับอาชีพในอำเภอศรีราชา.....	53
11 กลุ่มตัวอย่างระดับอาชีพในอำเภอบ่อทอง.....	53
12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	59
13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ.....	60
14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	61
15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม.....	62
16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาการทำงานในจังหวัดชลบุรี	64
17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอัตรารายได้ต่อเดือน.....	65
18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	67
19 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายข้อในด้าน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม.....	69

20 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายชื่อในด้าน สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย.....	70
21 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายชื่อในด้าน การมีส่วนร่วมในองค์กร.....	73
22 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายชื่อในด้าน การยอมรับทางสังคม.....	75
23 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายชื่อในด้าน โอกาสในการพัฒนาตนเอง.....	77
24 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายชื่อในด้าน ความมั่นคงในหน้าที่การงาน.....	79
25 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายชื่อในด้าน สวัสดิการที่ได้รับ.....	81
26 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายด้าน ของคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวม.....	83
27 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติ.....	85
28 การทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมและรายด้าน จำแนก ตามเพศของแรงงานต่างชาติ.....	86
29 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติ.....	86
30 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างสถานภาพกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของแรงงานต่างชาติ.....	87
31 การทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมและรายด้าน จำแนก ตามสถานภาพการสมรสของแรงงานต่างชาติ.....	88
32 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติ.....	89
33 การทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมและรายด้าน จำแนก ตามอายุของแรงงานต่างชาติ.....	89
34 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาเดิมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติ....	90
35 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างภูมิลำเนาเดิมกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของแรงงานต่างชาติ.....	90

36 การทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภูมิลำเนาเดิมของแรงงานต่างชาติ.....	91
37 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการทำงานในจังหวัดชลบุรีกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติ.....	92
38 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระยะเวลาการทำงานในจังหวัดชลบุรีกับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างชาติ.....	93
39 การทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระยะเวลาการทำงานในจังหวัดชลบุรีของแรงงานต่างชาติ.....	94
40 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของกิจการกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของแรงงานต่างชาติ.....	95
41 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างประเภทของกิจการกับคุณภาพชีวิต การทำงานของแรงงานต่างชาติ.....	95
42 การทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประเภทของกิจการของแรงงานต่างชาติ.....	96
43 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตรารายได้ต่อเดือนกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของแรงงานต่างชาติ.....	97
44 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอัตรารายได้ต่อเดือนกับคุณภาพชีวิต การทำงาน.....	98
42 การทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอัตรารายได้ต่อเดือนของแรงงานต่างชาติ.....	99